

Jak hodnotí české zemědělství veřejnost?

Mínění veřejnosti o českém zemědělství je pro nás důležité, a proto jsme se rozhodli lépe jej poznat. Zajímá nás, jak v současné době smýšlí lidé o českém zemědělství jako takovém, jak lidé vidí zemědělce, jejich péči o krajinu a hospodářská zvířata, jaká témata vnímají jako kritická, jakou mají představu o budoucnosti tohoto oboru a co by rádi změnili. Na základě našeho specifického zadání jsme proto požádali externí agenturu o průzkum veřejného mínění.

Průzkum probíhal v první polovině prosince roku 2020 formou strukturovaného dotazníku. Zúčastnilo se ho na 500 respondentů. Vzorek dotazovaných byl vybrán tak, aby v něm byli zastoupeni obyvatelé ze 14 krajů ČR různého věku (od 18 do 65 let) i vzdělání (od základního po vysokoškolské). Obyvatelé měst nad 20 000 obyvatel byli v dotazníku zastoupeni zhruba z poloviny, polovinu dotazovaných tvořili obyvatelé vesnic (do 1000 obyv.) nebo menších měst (do 20 000 obyv.).

Z výzkumu vyplynulo, že české zemědělství si v očích veřejnosti stojí velmi dobře. Konkrétně to znamená, že více než dvě třetiny dotázaných vyjádřily souhlas s tím, že české zemědělství produkuje kvalitní potraviny, byť více než polovina respondentů nepovažuje tyto potraviny zrovna za levné.

„Kvalitní výrobky, které jsou brzy u spotřebitelů a nemusí při cestě urazit půl světa.“

„Kvalitní ovoce a zelenina s chutí, ne jako produkty dovážené a v kamionech dozrávající, které jsou bez chuti.“

„Pozitivně vnímám, že se jedná o tuzemskou produkci. Ráda podporuji regionální zemědělce.“

„Jsou to naše domácí produkty. Měli bychom je kupovat co nejčastěji a podpořit naše zemědělce.“

Co lidem na českém zemědělství vadí a co by rádi změnili? Přibližně třetina respondentů se negativně vyjádřila ohledně vysokého dovozu potravin do Česka. Vadí i nadměrné pěstování řepky.

„Pěstuje se hodně řepky kvůli dotacím a málo regionálních potravin.“

„Přijde mi, že na to, že máme tolik zemědělské půdy a pěstujeme tolik věcí, si nakonec nenecháme nic a radši kupujeme z jiných států.“

„Ovoce zelenina se dováží z ciziny místo toho, aby vláda podpořila naše zemědělce.“

„Nepěstují se už skoro vůbec konzumní potraviny, ale spíše jen řepka.“

„Velké aglomeráty špatně hospodaří s půdou, je málo malých a středních farem.“

Zajímalo nás také, nakolik by rodiče podpořili své děti, pokud by si vybraly kariéru v zemědělství. Většina rodičů (86 %) by své děti v jejich rozhodnutí podpořila (je to smysluplné povolání) a jejich volbu respektovala (je to volba dítěte). Ti, kteří by své děti nepodpořili (9 %), by tak učinili s poukazem na neperspektivnost oboru, špatně ceněné povolání nebo fyzicky náročnou práci.

„Je to skvělá práce. Člověk díky ní rozumí rostlinné a živočišné výrobě a chápe souvislosti, i to, jak se dostane jídlo na stůl a co je k tomu zapotřebí. Naučí se úctě k práci i přírodě, a to je dnes důležité.“

„Sama jsem v zemědělství pracovala a přijde mi to jako práce, kde se toho člověk mnoho naučí a získá spoustu nových dovedností.“

„... v zemědělství je velký potenciál modernizace. Ráda bych, aby se i mé dítě na ní podílelo.“

Jakou má české zemědělství v očích veřejnosti budoucnost? Obecně lze říct, že lidé očekávají, že se situace v zemědělství nebude ani zlepšovat, ale ani zhoršovat. Většina respondentů (60 %) by si přála, aby se na území ČR pěstovalo více různých druhů rostlin a aby stát vynakládal více prostředků na udržování vody v krajině. 69 % Čechů se přiklání k tomu, že bychom se měli v potravinové produkci snažit být maximálně soběstační. Zazněly ale také i názory (14 %), že nemusíme být soběstační, naopak bychom měli co nejvíce využívat výhod obchodování s jinými státy.

„Monokultury plodin – zejména řepka, kukuřice, pšenice, mák, které v kombinaci s postřiky ničí půdu, nezadržují vláhu. Nejsme samostatní, dovážíme plodiny, které bychom mohli pěstovat sami.“

„To, co vypěstujeme, vyvážíme. A dovážíme jiné, méně kvalitní nebo dražší. Nemá to logiku...“

„Málo podporujeme domácí produkty, máme malý výběr českých produktů v supermarketech...“

Z aktuálních problémů našeho zemědělství rezonovaly nejvíce (75 % odpovědí) tyto 4 hlavní problémy:

- úbytek zemědělské půdy
- plýtvání potravinami
- sucho
- zbytečné přepravování potravin

Naopak za nejméně důležitý problém v zemědělství považuje populace nedostatečné informace o:

- potravinách na obalu
- zastropování dotací
- přemnožení hrabošů

Výše uvedené problémy jsou ovšem problémy, které se nás zemědělců dotýkají především.

Výzkum nám ukázal také na jeden podstatný problém, totiž že veřejnost dost dobře neví, jak si má vlastně představit „velký zemědělský podnik“. Nejčastěji respondenti uváděli, že jde o podnik charakteristický tím, že „má více závodů po republice a má více než 150 zaměstnanců“. Podle velikosti obrátu si takový podnik ovšem až třetina populace vůbec neumí představit. Překvapivě jasno má však veřejnost (65 % respondentů) v tom, že stát nedostatečně podporuje malé a střední zemědělské podniky.

Zajímalo nás také, jaké potraviny Češi nakupují nejčastěji. Výzkum ukázal, že mléko, mléčné výrobky, zeleninu, ovoce a bílé pečivo nakupují lidé téměř denně. Naopak nejméně často lidé konzumují mořské a sladkovodní ryby, hovězí maso či víno a tvrdý alkohol. Zaujala nás také srovnatelná spotřeba nezdravých chipsů, krekrů a dalších pochoutek (31 % jedenkrát za týden) se spotřebou drůbežího masa (38 % jedenkrát za týden).

Při výběru potravin se lidé řídí datem spotřeby, tím, jakou mají s potravinou osobní zkušenost, a důležitá je pro ně samozřejmě i cena potravin. Naopak nejméně lidé na výrobku sleduje označení BIO či EKO.

O původ potravin se alespoň u vybraných produktů zajímají více než dvě třetiny populace. 77 % respondentů uvedlo, že preferují české potraviny před zahraničními. Překvapivě velké procento (52 %) respondentů uvedlo, že odebírá potraviny od lokálního zemědělce či farmáře, což je pro nás potěšující zjištění.

Co nám průzkum veřejného mínění ukázal? Potěšilo nás, že veřejnost vnímá zemědělství jako obor, který je důležitý, moderní i perspektivní, i to, že lidé dávají přednost českým potravinám a považují je za kvalitní.

Potvrdilo se nám, že ne všem problémům, které zemědělce tíží, veřejnost dobře a správně rozumí. Na příkladu definice „velkého“ podniku se ukázalo, že veřejnost si takový podnik vlastně ani neumí definovat – přitom ale ví, že „velkému“ se dostává od státu větší podpory než „střednímu a malému“. Možná by lidé byli překvapeni tím, jak velký je ve skutečnosti střední podnik a kolik takových podniků existuje v jejich bezprostředním okolí.

Zatímco v některých otázkách a problémech jsou zemědělci s veřejným míněním zajedno (např. co se týče dovozu potravin, které umíme vypěstovat/vyrobít i u nás), v jiných oblastech tomu tak není (např. monokulturní způsob hospodaření).

A konečně se také ukázalo, že jdeme-li opravdu do hloubky každodenních problémů v zemědělství (hraboši, zastropování), ani tady si veřejnost dost dobře neumí představit, jakým způsobem tyto problémy na hospodaření dopadají a jak velmi práci zemědělců omezují.